

V umetnosti je veliko racionalnega in malo srca

Nataša Prosenč Stearns, umetnica »V Ameriki je toliko vrat, na katera lahko potrkáš, v Sloveniji pa le vrata ministrstva za kulturo«

Razstava *Kariatide in meduze* je preplet videoprojekcij, printov in videov na LCD-zaslonih. FOTO OSEBNI ARHIV

Nataša Prosenč Stearns že dvajset let živi v Los Angelesu, prav toliko časa se vrača tudi v Slovenijo, kjer redno predstavlja svojo produkcijo. Tokrat je to projekt *Kariatide in meduze*, preplet videoprojekcij, printov in videov na LCD-zaslonih, ki analizira »položaj ženske, ki noče biti le tarča pogleda, ampak si želi ta pogled usmerjati in manipulirati«.

PETER RAK

Avtorica je ena redkih slovenskih umetnic, ki so se skoraj povsem specializirale za področje videa. Za to se je odločila že v prvem letniku ljubljanske akademije za likovno umetnost, ko je prvič dobila v roke kamero in je ni več izpustila iz rok. Do danes ostaja fascinirana z videom in seveda razvojem tega medija, ki ponuja širok nabor vsebinskih in formalnih izraznih možnosti, in to ne glede na to, kje ustvarja. »Velikokrat me sprašujejo, kje so boljše razmere za delo, v ZDA ali Evropi oziroma Sloveniji. Vse je odvisno od tvojih preferenc in predvsem značaja. Za nekoga je boljše tukaj, za drugega tam. Los Angeles je lahko zelo zahteven, ampak ponuja tudi skoraj neizmerno možnosti, Slovenija pa ima tudi določene prednosti,« je povedala umetnica.

Umetnost je danes v nekoliko ne- navadnem položaju. Pogosto se proti hermetičnosti, odtujenosti ali prevladi tehnologije bori z istimi sredstvi, torej s hermetičnostjo, odtujenostjo in tehnologijo. Se lahko strinjamo, to je precejšen problem, pravzaprav je problemov toliko, da jih ni več mogoče zaobjeti. V umetnosti je zelo veliko racionalnega in zelo malo srca. Razvoj nas je pripeljal do točke, ko je vse mogoče, vse je sprejemljivo,

pravzaprav je umetnost postala podobna modi, ko je mogoče natakati karkoli, vse se nosi, vse je šik. Z optimizmom me navdajajo res dobri umetniki, ki imajo karizmo in ideje ter obvladujejo svoj metje in svojo umetniško zvrst. Ti dajejo smisel ter pospešek produkciji in takšnih je veliko tako v ZDA kot tukaj.

Vendar jih je v ogromni produkciji in tudi nivelizaciji vedno težje identificirati, scena je skoraj neobvladljiva.

Pravzaprav nisem več prepričana, ali scena sploh še obstaja, zaradi hiperprodukcije je položaj nepregleden, utapljamno se v umetnosti. V ZDA majhne galerije propadajo, večje pa se spreminjajo v muzeje, zato so v zadnjem času modne tako imenovane pop up galerije. Začasno, praviloma zgolj za eno razstavo, jih odprejo na različnih lokacijah in nato spet zaprejo. V medijih so bili nekaj časa zelo navdušeni nad tem, v slogu 'to je hip in kul', vendar posebnega učinka ni, včerajšnja razstava je zelo hitro pozabljena, ker je danes ali jutri že sto novih. Jaz in moj ožji krog kolegov smo ugotovili, da je edina rešitev kontinuirano delo in ohranjanje fokusa na temah, ki se ti zdijo relevantne. Seveda se ne moreš kar ograditi od zunanjega sveta, ne nazadnje se dogaja veliko bizarnosti, vključno z izvolitvijo Donalda Trumpa, lahko pa se

umirimo in osredotočimo na pomembnejša vprašanja.

Angažirane umetnosti je tudi sicer čedalje manj. Opazen je noven odmik v vprašanje forme in celo trend hiperestetizacije.

Tehnika danes omogoča čudeže, to je neprimerljivo s časom, ko sem začela z videom. Celo Alejandro González Iñárritu, ki je doslej snemal le celovečerne filme, se je odločil narediti nekakšen umetniški video o beguncih v tehniki virtualne realnosti. Seveda pa tehnologija ni vseogojna, številni dosežki, ki so napovedali popoln preobrat, so se pokazali za preveč optimistične. 3D-tehnologija je že ena takšnih – če je bilo še pred nekaj leti pričakovati, da bo prevladala, je zdaj jasno, da se to ne bo zgodilo. In tudi sicer se zdi, da nova estetizacija nima posebnega dometa, podobe so spet preveč lepe, neredko spolirane ter tako hladne in hermetične.

Enako velja za vsebino, ki je prevečkrat nekakšen nabirek tem iz vsega sveta. Veliko ljudi ima občutek, da si lahko kar izposoja od vsepovsod, ker menda živimo v času vsevključujočega globalizma. Vendar ni tako, zato so številna dela površna in ne nazadnje tudi pokroviteljska do tujih kultur, saj te izkoriščajo brez poglobljenega uvida in ustrezne refleksije.

Saj definicija umetnika pravzaprav ni tako zapletena – umetnik ima kaj povedati in zna to

povedati prepričljivo, danes pa se na vsak fenomen, naj bo še tako efemeren, obesi množica avtorjev, ki niti vsebinsko niti formalno niso dorasli nalogi.

Se strinjamo, zato je nujno izklopiti to množico šumov, ki nas obdajajo, ves ta beli hrup, in to ne samo iz množičnih medijev, temveč tudi iz galerij in muzejev. Muzeji so danes sinonim za turizem, v galerijah pa prevladuje boj za denar in pozicioniranje.

Če poenostavim, ljudi umetnost pravzaprav sploh ne zanima ...

Imate prav, ljudi umetnost res ne zanima. Zanimajo jih ozadja, zgodba, kontekst, če se z določenim kontekstom identificirajo, bo tvoj projekt prepoznan, sicer pa ne. Tu in tam se najde kakšna senzibilna duša, ob kateri imaš občutek, da si res nekomu nekaj

povedal in razkril, vendar je to zelo redko.

Amerika je najbrž lahko precej zahtevna, ne smeš pokazati šibkosti in malodušja, obrati so zelo visoki. Vendar je tudi veliko več stimulativne energije?

Te visoke obrate potrebujem, sicer ne bi preživela. Amerika mi odgovarja, ker je to prostor, ki se ves čas spreminja in regenerira, tam je toliko vrat, na katera lahko potrkáš, v Sloveniji pa se vse bolj ali manj konča z vrati ministrstva za kulturo. Ameriške sanje so seveda iluzija, zaradi pisanosti, pretočnosti in obilice ravnih, na katerih lahko funkcioniraš in se počutiš razumljenega, pa je okolje zelo stimulativno. Odgovarja mi boj, tam so vsi svobodni umetniki. Ker ni socialne varnosti, je to lahko za koga seveda tudi frustrirajoče, zato je že treba

imeti določeno moč, odločnost in značaj, da lahko funkcioniraš in se razvijaš.

Se je uspelo Los Angelesu z vedno novimi, tudi ikoničnimi umetniškimi institucijami prebiti na vizualnem področju pred New York?

Središče je še vedno New York, Los Angeles je specifičen zaradi dikta-ta Hollywooda, ki producira slavne osebnosti, te so praviloma deležne večine pozornosti, medtem ko je umetnost še vedno v senci. Malo oziroma skoraj nič tudi ni relevantnih kritičnih zapisov v medijih, ampak konkurenca je velika na vseh področjih, to ni omejeno zgolj na umetnost, zato je tempo zelo oster. Je pa vizualna scena zelo živa, veliko je tudi kolegialnosti med umetniki, spontano pride skupaj in nekaj narediš, v mojem prijateljskem in kolegialnem kro-

gu te nihče vnaprej ne sprašuje po denarju. Tudi pri projektu *Kariatide in meduze* so sodelovale samo moje prijateljice z umetniške scene in nobena ni vprašala, koliko bo dobila plačano.

Za vas ni značilno poseganje po zgodovinskih, še manj antičnih temah.

Pravzaprav sem se prvič lotila takšnega projekta. Teme *Meduze oziroma gorgon* so fantastične, iz njih lahko narediš nešteto interpretacij. Video je za to zlasti primeren, ker omogoča neskončen niz variacij in plastenja, včasih imam občutek, da se delo ne bo nikoli končalo.

Imajo Američani še kaj strahospoštovanja do evropskih umetnikov v smislu drugačne senzibilnosti ali je tvrstven občutek inferiornosti v zadnjih desetletjih dokončno izginil?

Pravzaprav imajo dvojno relacijo – po eni strani nedvomno imajo spoštovanje, morda celo strahospoštovanje do Evrope, po drugi pa imajo občutek ameriške superiornosti. Precej je tudi nerganja, če je treba vložiti malo več truda v razumevanje, že filmi s podnapisi so lahko velika ovira. Pa pri vsem skupaj ne gre toliko za ameriško vzvišenost, radi so na teritoriju, na katerem se počutijo varne, iz tega sledi svojevrsna samozadostnost, ki je nekako integrirana v njihov DNK.

Stanujete na Venice Beachu, v umetniškem predelu Los Angelesa, kjer je verjetno največ tolerančnosti in odprtosti?

Vsekakor, vendar se položaj spreminja. S prihodom velikih korporacij in njihovih uslužbencev smo priča pospešeni gentrifikaciji, vse manj je to predel, kjer lahko srečaš ljudi vseh vrst. V zadnjem času je aktivno gibanje *Keep Venice Weird*, torej poskus ohraniti ta predel odbit in čudaški. Ter predvsem ustvarjalni in umetniški.

O UMETNICI

Nataša Prosenč Stearns je po diplomu na ljubljanski ALUO s Fulbrightovo štipendijo odpotovala v Los Angeles, kjer je končala podiplomski študij na Kalifornijskem umetnostnem inštitutu. Razstavlja v slovenskih in mednarodnih galerijah in muzejih, s projektom *Gladiatorji* je predstavljala Slovenijo na 48. *Beneškem bienalu*, pred dvema letoma se je tam ponovno predstavila v okviru razstave *Dvajset umetnikov iz Los Angelesa*. Razstava *Kariatide in meduze* bo v mariborskem UGM Studiu odprta do 15. julija.

FOTO: MAREK RECENT

Z LJUBLJANA FESTIVALOM JE POLETJE V LJUBLJANI ŠE BOLJ ŽIVAHNO.
Tudi letos bo poskrbel za umetniške presežke in vrhunske predstave, ki si jih boste z Delom lahko brezplačno ogledali.

OTVORITEV 65. LJUBLJANA FESTIVALA
CARMINA BURANA
27. 6. ob 21.30, Kongresni trg

ORKESTER ST. PETERBURŠKE FILHARMONIJE
3. 7. ob 20.00, Cankarjev dom

ELINA GARANČA
29. 6. ob 20.00, Cankarjev dom

Novi muzikal Vesna
VESNA, MUZIKAL
7. - 10. 6. ob 21.00, Križanke

KNEGINJA ČARDAŠA
4. 7. ob 20.00, SNG Opera in balet

MARTA ARGERIČ
10. 7. ob 20.00, Cankarjev dom

65.LF LJUBLJANA FESTIVAL
Sodelujte na promo.delo.si/festival17
Medijski sponsor: **DELO**

DELO Kresnik

ČESTITAMO GORANU VOJNOVIĆU,
nagrajencu Delovega literarnega priznanja kresnik 2017,
za roman **FIGA**.

ZADNJE NOVICE VAS DOSEŽEJO POVSOD. DVAKRAT NA DAN.
VSE, KAR MORATE VEDETI

Dostopno v trgovini **App Store** **GOOGLE PLAY**

DELO E » SPRES

Danes v Nedelu
Velika nagradna križanka
Delo d.o.o., Dunajska 5, 1509 Ljubljana, 597155

Sobota 24. 6.
Grajsko poletje
Ples pod zvezdami z Davorjem Radolfjem
Grajsko dvorišče, 21.00, 15 EUR, 13 EUR

5.-29. 7.
Letni kino na Grajskem dvorišču
Film pod zvezdami
Grajsko dvorišče, 21.30, 5,50 EUR premiere, 4,50 EUR

Prodaja vstopnic: Prodajna mesta na Ljubljanskem gradu, spodnja postaja vzpenjača, www.ljubljanskigrad.si in pooblaščen prodajna mesta (Petrol, Kompas, mojekarte.si ...). Priporočamo prihod z vzpenjačo.

Ustanoviteljica Mestna občina Ljubljana
LJUBLJANA MESTNA OBČINA
Ljubljanski grad
www.delo.si/digitalno
DELO

DELO VSAK TOREK

Književni listi

Berite, povsod.
Digitalni dostop do vsebin kjer koli in kadar koli.
www.delo.si/digitalno
DELO